

Asia: VN/1347/2021

Oikeudenkäyntikulutyöryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleisiä havaintoja

Työryhmän tehtävänanto on ollut suppea ja tehdyillä esityksillä voidaan arvioida olevan vain hyvin rajallisesti vaikutusta oikeudenkäyntikuluihin.

Yleisesti ottaen merkittävä syy riita-asioiden kasvaviin oikeudenkäyntikuluihin on oikeudenkäyntien paisuminen ja kohdentuminen liian paljon asioihin ja todisteluun, joilla ei ole vaikutusta asian ratkaisuun tai joiden vaikutus asian ratkaisuun on hyvin vähäinen. Tämä puolestaan voi johtua ainakin prosessiosaamisen puutteista, varovaisuudesta, vastapuolen taktiikasta, tuomarin taitamattomasta prosessinjohdosta tai riittämättömistä resursseista. Haastehakemukset ja niihin annettavat vastaukset voivat olla tarpeettoman pitkiä ja niistä voi olla vaikea erottaa vaatimusten tai niiden kiistämisen varsinaisia perusteita. Oikeudenkäyntikulujen kasvun hillitsemiseksi voisikin olla parempi keskittyä kehittämään oikeudenkäyntimenettelyä. Esimerkiksi mikäli kanteen ja sen kiistämisen välittömät perusteet tulisi ilmoittaa lyhyesti ja tiiviisti, tuomarin olisi paljon helpompi ja nopeampi laatia yhteenveto ja etenkin hahmottaa asian kysymyksenasettelu (riitaiset seikat). Riidan osapuolten tulisi nykyistä paremmin itse hahmottaa ja ilmoittaa tuomioistuimelle, mikä asiassa on riitaista ja asian ratkaisun kannalta relevanttia. Riitasovittelun käytön lisäämistä tulisi lisäksi edistää.

Kuluarvio

Esityksessä ehdotetulla kuluarviolla tuskin on vaikutusta oikeudenkäyntikulujen määrään kuin korkeintaan yksittäistapauksissa. Kuluarvio ei olisi esityksessä esitetyillä järkevillä perusteilla sitova. Lisäksi kulujen arvioiminen olisi varsin vaikeaa, koska niiden määrä on riippuvainen oman päämiehen, vastapuolen ja tuomioistuimen toiminnasta. Todennäköisesti kuluarvioissa tulisi olemaan varsin suuri vaihteluväli. Varovaisuusperiaatteella annettu tarpeettoman korkea kuluarvio voisi nostaa kynnystä viedä tarpeellinenkin asia oikeuden ratkaistavaksi. Kuluarviota koskevan sääntelyn tarpeellisuutta olisi syytä harkita tarkoin. Sinänsä asianosaisten tietoisuuden lisääminen oikeudenkäyntikulujen määrästä on hyvä tavoite. Mikäli sääntely katsotaan tarpeelliseksi, avustajaa

koskevista uusista sitovista velvollisuuksista voisi olla luontevampaa säätää esimerkiksi luvan saaneita oikeudenkäyntiavustajia koskevassa laissa, jossa muistakin avustajan velvollisuuksista on säädetty (ko. lain 8 §).

Velvollisuus puuttua oikeudenkäyntikuluihin

Mikäli tuomioistuimen tulisi puuttua tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrään, olisi edeltävä prosessi jo syystä tai toisesta epäonnistunut. Laajemmalla mahdollisuudella alentaa vastapuolen maksuvelvollisuutta olisi tuskin merkittävästi vaikutusta oikeudenkäyntikulujen yleiseen määrään. Jutun laatuun ja laajuuteen nähden tavanomaista korkeammalle kuluvaatimukselle voi olla joskus perusteita, jotka eivät ilmene laskuerittelystä. Mikäli tuomari harkitsisi vastapuolen kohtuullisiksi myöntämien kulujen alentamista, vaatisi se prosessinjohtollisesti osapuolten kuulemisen eli sen soveltamisen ei tulisi tulla osapuolille yllätyksenä. Sinänsä muutosehdotus on kannatettava ja se antaa nykyistä paremmat työkalut puuttua kohtuuttomuustilanteisiin.

Heikkinen Timo
Itä-Uudenmaan käräjäoikeus